Química orgánica

CUESTIÓNS

Formulación/Nomenclatura

a) Escribe as fórmulas semidesenvolvidas dos seguintes compostos:

a.1) etanol

a.2) *cis*–3-hexeno

a.3) 4,4-dimetil-1-hexino

a.4) 3-pentanona

(P.A.U. set. 16)

Solución:

a.1) Etanol: CH₃-CH₂OH

H C = C $CH_3 - CH_2$ $CH_2 - CH_3$ CH_3 $CH_3 - CH_2 - C = CH$ a.2) cis-3-Hexeno (cis-hex-3-eno):

a.3) 4,4-Dimetil-1-hexino (4,4-dimetilhex-1-ino):

CH₃-CH₂-CO-CH₂-CH₃ a.4) 3-Pentanona (pentan-3-ona):

a) Formula ou nomea, segundo corresponda, os seguintes compostos: 2.

a.1) CH₃-O-CH₃ a.2) ácido 2-cloropropanoico

a.3) cloruro de estaño(IV) a.4) propanona a.5) $Cu(BrO_3)_2$

b) Escribe as fórmulas semidesenvolvidas dos seguintes compostos:

b.1) butanona b.2) trietilamina

b.3) ácido pentanoico b.4) 1-butino b.5) metanoato de propilo

(P.A.U. xuño 16)

Solución:

a.1) CH₃-O-CH₃: dimetiléter

 CH_3 -CH-Ca.2) Ácido 2-cloropropanoico:

a.3) Cloruro de estaño (IV):

SnCl₄ CH₃-C-CH₃ a.4) Propanona:

a.5) $Cu(BrO_3)_2$: bromato de cobre(II)

Solución:

b.1) Butanona:

b.2) Trietilamina:

 $\begin{array}{c} O \\ CH_3-CH_2-\overset{\parallel}{C}-CH_3 \\ CH_2-CH_3 \\ CH_2-CH_3 \\ \end{array}$ $\begin{array}{c} CH_2-CH_3 \\ CH_2-CH_3 \\ \end{array}$ $\begin{array}{c} O \\ CH_3-CH_2-CH_2-\hat{C} \end{array}$ b.3) Ácido pentanoico:

b.4) 1-Butino (but-1-ino): CH₃-CH₂-C≡CH

b.5) Metanoato de propilo:
$$H - C$$
 $O - CH_2 - CH_2 - CH$

a) Formula os seguintes compostos: 3.

> a.1) hidruro de litio a.2) dietilamina a.3) metilbutanona a.4) permanganato de potasio

b) Nomea os seguintes compostos:

b.1) CH₃-CH₂-CH₂-CHO b.2) CH₂=CH-CH(CH₃)-CH₃ b.4) K₂CO₃ b.3) C₆H₅OH

(P.A.U. set. 15)

Solución:

a.1) Hidruro de litio: LiH

a.2) Dietilamina: CH₃-NH-CH₃ $CH_3 - \underset{\parallel}{C} - \underset{\mid}{C} - CH_3$ a.3) Metilbutanona: Ö CH₃

a.4) Permanganato de potasio: KMnO₄ b.1) CH₃-CH₂-CH₂-CHO: butanal

b.2) $CH_2=CH-CH(CH_3)-CH_3$: 3-metilbut-1-eno

b.3) C₆H₅OH: fenol

b.4) K₂CO₃: carbonato de potasio

4. b) Escribe a fórmula desenvolvida de:

> b.1) dimetiléter b.2) propanoato de isopropilo b.3) 2-metil-2-penteno b.4) propanona (P.A.U. xuño 15)

Solución:

b.2) Propanoato de isopropilo: $H = \begin{bmatrix} H & H & H = C - H \\ -C - C - C - C - C - H \\ H & H & O & H = C - H \end{bmatrix}$

b.3) 2-Metilpent-2-eno:

b.4) Propanona:

- Formula:
 - a) 2,4-Pentanodiona.
 - b) 4-Cloro-3-metil-5-hexenal.
 - c) Ácido 2-propenoico.
 - d) 4-Amino-2-butanona.
 - e) 3-Metil-1-butino.

Solución:

a) 2,4-Pentanodiona (pentano-2,4-diona):

b) 4-Cloro-3-metil-5-hexenal (4-cloro-3-metilhex-5-enal):

c) Ácido 2-propenoico (ácido prop-2-enoico):

d) 4-Amino-2-butanona (4-aminobutan-2-ona):

e) 3-Metil-1-butino (3-metilbut-1-ino):

CH₃-CO-CH₂-CO-CH₃

CH₂=CH-CClH-CH-CH₂-CHO

ĊН₃

CH₂=CH-COOH

NH₂-CH₂-CH₂-CO-CH₃

CH₃-CH-C≡CH

 CH_3

6 Nomea:

a) CH_3 CH $_3$ CH $_3$ CH $_3$ CH $_3$

 $CH_3-CO-\dot{C}=CH_2$

c) CH₃-CHOH-CH₂OH d) CH₂=CH-CH₂-CH₂-COOH

(P.A.U. set. 04)

Solución:

a) CH_3 – C – CHOH – CH_3 : 3,3-dimetilbutan-2-ol CH_3

b) $CH_3 - CO - C = CH_2$: 3-metilbut-3-en-2-ona

c) CH₃-CHOH-CH₂OH: propano-1,2-diol

d) CH₂=CH-CH₂-CH₂-COOH: ácido pent-4-enoico

<u>Isomería</u>

b) Escribe a fórmula do 3-hexeno e analiza a posibilidade de que presente isomería xeométrica. 1. Razoa a resposta.

(P.A.U. xuño 15, xuño 11)

Solución:

Un composto terá isomería xeométrica (cis-trans), se ten polo menos un dobre enlace no que os grupos unidos a cada carbono do dobre enlace sexan distintos.

O 3-hexeno (hex-3-eno), CH₃-CH₂-CH=CH-CH₂-CH₃, ten un dobre enlace entre os carbonos 3 e 4, e cada un deles está unido a dous grupos distintos: hidróxeno (-H) e etilo (-CH2-CH3). Existen dous isómeros xeométricos, que se poden chamar cis e trans ou Z e E.

> CH_3-CH_2 H C=C H CH_2-CH_3 (*E*)-Hex-3-eno

H C = C $CH_3 - CH_2$ $CH_2 - CH_3$ (Z)- Hex-3-eno

trans-Hex-3-eno

cis-Hex-3-eno

a) Formula: 2.

> a.1) benceno a.2) etanoato de metilo.

a.3) 2-butanol

Nomea:

a.4) CH₃-CH₂-CH₂-CHO

a.5) CH₃-O-CH₃.

b) Razoa o tipo de isomería que presenta o composto ácido 2-hidroxipropanoico, de fórmula química: CH₃-CH(OH)-COOH. Sinala e indica o nome dos grupos funcionais que presenta.

(P.A.U. xuño 14)

Solución:

a.1) Benceno: (C₆H₆)

a.2) Etanoato de metilo: CH₃-COO-CH₃ a.3) 2-Butanol (butan-2-ol): CH₃-CHOH-CH₂-CH₃

a.4) CH₃-CH₂-CH₂-CHO: butanal

a.5) CH₃-O-CH₃: dimetiléter (ou metoximetano).

b) O ácido 2-hidroxipropanoico, CH_3 –C–COOH, ten isomería óptica porque ten un carbono asimétrico.

O carbono 2 está unido a catro grupos distintos: hidróxeno (-H), carboxilo (-COOH), hidroxilo (-OH) e metilo (-CH₃).

- 3. a) Formula os seguintes compostos:
 - a.1) 1-cloro-2-buteno a.2) ácido 2-pentenodioico a.3) butanoato de etilo a.4) etanamida
 - b) Cales deles presentan isomería cis-trans? Razoa a resposta.

(P.A.U. set. 13)

Solución:

a.1) 1-cloro-2-buteno (1-clorobut-2-eno): $CH_2CI-CH=CH-CH_3$ a.2) Ácido 2-pentenodioico (ácido pent-2-enodioico): $HOOC-CH_2-CH=CH-COOH$ a.3) Butanoato de etilo: $CH_3-CH_2-CH_2-COO-CH_2-CH_3$ a.4) Etanamida: CH_3-CONH_2

b) Un composto terá isomería xeométrica (*cis-trans*), se ten polo menos un dobre enlace no que os grupos unidos a cada carbono do dobre enlace sexan distintos.

Só os dous primeiros teñen dobre enlace e cada carbono está unido a dous grupos distintos.

No 1-cloro-2-buteno: o primeiro carbono está unido a un hidróxeno (-H) e un grupo clorometilo (-CH₂Cl) o segundo carbono está unido a un hidróxeno (-H) e un grupo metilo (-CH₃)

Existen dous isómeros xeométricos, que se poden chamar cis e trans ou Z e E.

No ácido pent-2-enodioico: o primeiro carbono está unido a un hidróxeno (-H) e un grupo (-CH₂COOH) o segundo carbono está unido a un hidróxeno (-H) e un grupo carboxilo (-COOH)

Existen dous isómeros xeométricos, que se poden chamar cis e trans ou Z e E .



 $\acute{\text{A}}$ cido (E)-pent-2-enodioico $\acute{\text{A}}$ cido (Z)-pent-2-enodioico $\acute{\text{A}}$ cido (z)-pent-2-enodioico $\acute{\text{A}}$ cido cis-pent-2-enodioico

4. Dados os compostos:

a.1) CH₃CH₂COOCH₃ a.2) CH₃OCH₃ a.3) CHBr=CHBr

- a) Noméaos e identifique a función que presenta cada un.
- b) Razoa se presentan isomería cis-trans.

(P.A.U. xuño 13)

Solución:

		Nome	Función	Isomería <i>cis-trans</i> .
a.1)	CH ₃ -CH ₂ -COO-CH ₃	propanoato de metilo	éster	no
a.2)	CH ₃ -O-CH ₃	dimetiléter	éter	no
a.3	CHBr=CHBr	1,2-dibromoeteno	derivado haloxenado dun alqueno	si

b) Un composto terá isomería xeométrica (*cis-trans*), se ten polo menos un dobre enlace no que os grupos unidos a cada carbono do dobre enlace sexan distintos.

Só o 1,2-dibromoeteno ten dobre enlace e cada carbono está unido a dous grupos distintos: hidróxeno (-H) e bromo (-Br). Existen dous isómeros xeométricos, que se poden chamar cis e trans ou Z e E .

- 5. a) Escribe as fórmulas desenvolvidas e indica o tipo de isomería que presentan entre si: a.1) etilmetiléter a.2) 1-propanol
 - b) Indica se o seguinte composto haloxenado CH₃-CHBr-CH₂-CHOH-CH₂-CH₃ ten isomería óptica. Razoa a resposta en función dos carbonos asimétricos que poida presentar.

(P.A.U. set. 11)

Solución:

Presentan isomería de función: mesma fórmula molecular (C₃H₈O) e funcións diferentes.

- b) A isomería óptica preséntana os compostos que teñen algún carbono asimétrico.
- O 5-bromohexan-3-ol ten dous carbonos asimétricos, sinalados cun asterisco, unidos a catro grupos distintos cada un deles

Carbono 3, unido a: hidróxeno (-H), etilo (- CH_2 - CH_3), hidroxilo (-OH) e 2-bromopropilo (- CH_2 -CHBr- CH_3). Carbono 5, unido a: hidróxeno (-H), 2-hidroxibutilo (- CH_2 -CHOH- CH_2 - CH_3), bromo (-Br) e metilo (- CH_3) Por tanto este composto terá $2^2 = 4$ isómeros ópticos.

- 6. a) Formula e nomea, segundo corresponda, os seguintes compostos: a.1) 2-metilpropanal a.2) dimetiléter a.3) CH₃-NH-CH₂-CH₃ a.4) CH₃-CHOH-CH₂OH
 - b) Xustifica se algún deles presenta isomería óptica, sinalando o carbono asimétrico.

(P.A.U. set. 10)

Solución:

a.1) 2-Metil
propanal: $\begin{array}{c} O \\ CH_3-CH-C \\ CH_3 \end{array}$

a.2) Dimetiléter: CH_3 -O- CH_3 a.3) CH_3 -NH- CH_2 - CH_3 : etilmetilamina a.4) CH_3 -CHOH- CH_2 OH: 1,2-propanodiol

b) O propano-1,2-diol, CH₂OH – C – CH₃, ten isomería óptica porque o carbono 2 é asimétrico. Está unido a H catro grupos distintos: hidróxeno (-H), hidroximetilo (-CH₂OH), hidroxilo (-OH) e metilo (-CH₃).

- 7. a) Formula os seguintes compostos: a.1) 4-Penten-2-ol. a.2) 3-Pentanona.
 - b) Razoa se presentan algún tipo de isomería entre eles e de que tipo.

(P.A.U. xuño 10)

Solución:

a.1) 4-Penten-2-ol (pent-4-en-2-ol) CH₂=CH-CH₂-CHOH-CH₃ Función alcol insaturado.

a.2) 3-Pentanona (pentan-3-ona) CH₃-CH₂-CO-CH₂-CH₃ Función cetona.

b) Presentan isomería de función: mesma fórmula molecular (C₅H₁₀O) e funcións diferentes.

- 8. Dadas as seguintes moléculas orgánicas: a.1) 2-butanol, a.2) etanoato de metilo e a.3) 2-buteno.
 - a) Escribe as súas fórmulas desenvolvidas e indica un isómero de función para o 2-butanol.
 - b) Xustifica se algunha delas pode presentar isomería xeométrica e/ou isomería óptica. Razoa as respostas.

(P.A.U. xuño 09)

Solución:

do butan-2-ol.

OH b) O butan-2-ol, $CH_3 - C - CH_2 - CH_3$, ten isomería óptica porque o carbono 2 é asimétrico.

Está unido a catro grupos distintos: hidróxeno (-H), metilo (-C H_3), hidroxilo (-OH) e etilo (-C H_2 -C H_3). Ten dous isómeros ópticos que son imaxes no espello, chamados enantiómeros.

O but-2-eno ten isomería xeométrica porque cada un dos carbonos do dobre enlace están unidos a grupos diferentes (hidróxeno e metilo). Os seus isómeros poden chamarse cis e trans ou Z e E.

H H
$$CH_3$$
 $C = C$
 CH_3
 CH_3

- 9. a) Das seguintes fórmulas moleculares, indica a que pode corresponder a un éster, a unha amida, a unha cetona e a un éter: C_3H_8O $C_3H_6O_2$ C_2H_5ON C_4H_8O
 - b) Indica os átomos de carbono asimétricos que ten o 2-aminobutano. Razoa as respostas.

(P.A.U. set. 08)

Solución:

a) Un éster é unha función que contén o grupo acilo (-COO-), e ten por tanto dous osíxenos. Só podería ser o $C_3H_6O_2$. Un exemplo sería: CH_3 -COO- CH_3 etanoato de metilo.

Unha amida contén o grupo carboxamido (-CONH₂), contén un osíxeno e un nitróxeno. Só podería ser o C₂H₅ON. Un exemplo sería: CH₃-CONH₂ etanamida.

Unha cetona contén un grupo carbonilo (-CO-), no que o osíxeno está unido ao carbono por un dobre enlace, polo que ten dous hidróxenos menos que un composto saturado. Para un composto con n C e só O como heteroátomo, o número de hidróxenos que corresponde a un composto lineal saturado sería 2 n + 2. Por cada enlace extra (dobre ou cada un dun triplo) habería dous hidróxenos menos. O C_3H_8O ten o número de hidróxenos dun composto saturado, polo que non pode ser unha cetona, pero si o C_4H_8O , que sería:

CH₃-CO-CH₂-CH₃: butanona. Un éter contén dúas cadeas unidas a un osíxeno e é saturado. O C₃H₈O pode ser o:

CH₃-O-CH₂-CH₃; etilmetiléter.

b) A fórmula do 2-aminobutano (1-metilpropilamina) é: $CH_3 - C - CH_2 - CH_3$.

Ten isomería óptica porque o carbono 2 é asimétrico. Está unido a catro grupos distintos: hidróxeno (-H), etilo $(-CH_2-CH_3)$, amino $(-NH_2)$ e metilo $(-CH_3)$.

- 10. Nomea os seguintes compostos orgánicos, indica os grupos funcionais e sinala cales son os carbonos asimétricos se os houbese.
 - a) CH₃-CH₂-CONH₂
 - b) CH₃-CHOH-CH₂-CH₃

(P.A.U. xuño 08)

Solución:

		Nome	Función	Grupo funcional	Carbono asimétrico
a)	CH ₃ -CH ₂ -CONH ₂	propanamida	amida	carboxamido (-CONH ₂)	ningún
b)	CH₃-CHOH-CH₂-CH₃	butan-2-ol	alcohol	hidroxilo (-OH)	2

O butan-2-ol ten o carbono 2 asimétrico: $CH_3 - \stackrel{\bar{I}}{C} - CH_2 - CH_3$

Está unido a catro grupos distintos: hidróxeno (-H), etilo (-CH₂-CH₃), hidroxilo (-OH), e metilo (-CH₃). Ten dous isómeros ópticos.

11. a) Nomea os seguintes compostos:

a.1) CH₂OH-CH₂-CH₂OH a.2) BaCO₃

b) Formula as moléculas seguintes sinalando os posibles átomos de carbono asimétricos:

b.2) 2,3-butanodiol b.1) ácido 2-propenoico

Razoa as respostas.

(P.A.U. set. 06)

Solución:

a.1) CH₂OH-CH₂-CH₂OH: propano-1,3-diol

a.2) BaCO₃: carbonato de bario

b.1) Ácido 2-propenoico (ácido prop-2-enoico): CH₂=CH-COOH

b.2) 2,3-butanodiol (butano-2,3-diol): CH₃-CHOH-CHOH-CH₃

OH OH

Cada carbono marcado cun * é asimétrico: CH₃-C*-C*-CH₃

Cada un deles está unido a catro grupos distintos: hidroxilo (-OH), metilo (-CH₃), hidróxeno (-H) e 1-hidroxietilo (-CHOH-CH₃).

12. Escribe e nomea dous isómeros estruturais do 1-buteno.

(P.A.U. xuño 06)

Solución:

1-Buteno (but-1-eno): CH₃-CH₂-CH=CH₂

Isómeros:

CH₃-CH=CH-CH₃: but-2-eno

> CH₃ 2-metilprop-1-eno

 $CH_3-CH=CH_2$

13. a) Formula e nomea un isómero de función de:

a.1) 1-butano a.2) 2-pentanona

b) Cal dos seguintes compostos é opticamente activo? Razóao.

CH₃-CH₂-CHCl-CH₂-CH₃ CH₃-CHBr-CHCl-COOH

(P.A.U. xuño 05)

Solución:

	Nome IUPAC 1993		Fórmula	Isómero de función	
				Fórmula	Nome
a.1)	1-butanol	butan-1-ol	CH ₃ -CH ₂ -CH ₂ -CH ₂ OH	CH ₃ -CH ₂ -O-CH ₂ -CH ₃	dietiléter
a.2)	2-pentanona	pentan-2-ona	CH ₃ -CH ₂ -CH ₂ -CO-CH ₃	CH ₃ -CH ₂ -CH ₂ -CH ₂ -CHO	pentanal

Br Cl b) O ácido 3-bromo-2-clorobutanoico: CH₃-C*-C*-COOH é opticamente activo porque ten dous carbo-H H

nos (2 e 3) asimétricos unidos, cada un deles, a catro grupos distintos.

Carbono 2 unido a: hidróxeno (-H), carboxilo (-COOH), cloro (-Cl) e 1-bromoetilo (-CHBr-CH₃).

Carbono 3 unido a: hidróxeno (-H), carboxiclorometilo (-CHCl-COOH), bromo (-Br) e metilo (-CH $_3$). Ten $2^2 = 4$ isómeros ópticos.

-

Actualizado: 15/03/24

Cuestións e problemas das <u>Probas de avaliación de Bacharelato para o acceso á Universidade</u> (A.B.A.U. e P.A.U.) en Galiza.

Respostas e composición de Alfonso J. Barbadillo Marán.

Algúns cálculos fixéronse cunha folla de cálculo de LibreOffice do mesmo autor.

Algunhas ecuacións e as fórmulas orgánicas construíronse coa extensión CLC09 de Charles Lalanne-Cassou.

A tradución ao/desde o galego realizouse coa axuda de tradución de Óscar Hermida López.

Procurouse seguir as recomendacións do Centro Español de Metrología (CEM).

Consultouse ao Copilot de Microsoft Edge e tivéronse en conta algunhas das súas respostas nas cuestións.

Sumario

QUIMICA ORGANICA
CUESTIÓNS
Formulación/Nomenclatura

Índice de probas P.A.U.

2004	
2. (set.)	
2005	
	3
2. (set.)	2
2006	
1. (xuño)	3
,	3
2008	
1. (xuño)	
2. (set.)	
2009	
	6
2010	
1. (xuño)	6
2. (set.)	5
2011	
1. (xuño)	3
2. (set.)	5
2013	
1. (xuño)	5
,	4
2014	
1. (xuño)	4
2015	
1. (xuño)	2 s
	2
2016	
1. (xuño)	
2 (set)	1